

Дмитро Молякевич

за
„Райською”
брамою

Дмитро МОЛЯКЕВИЧ

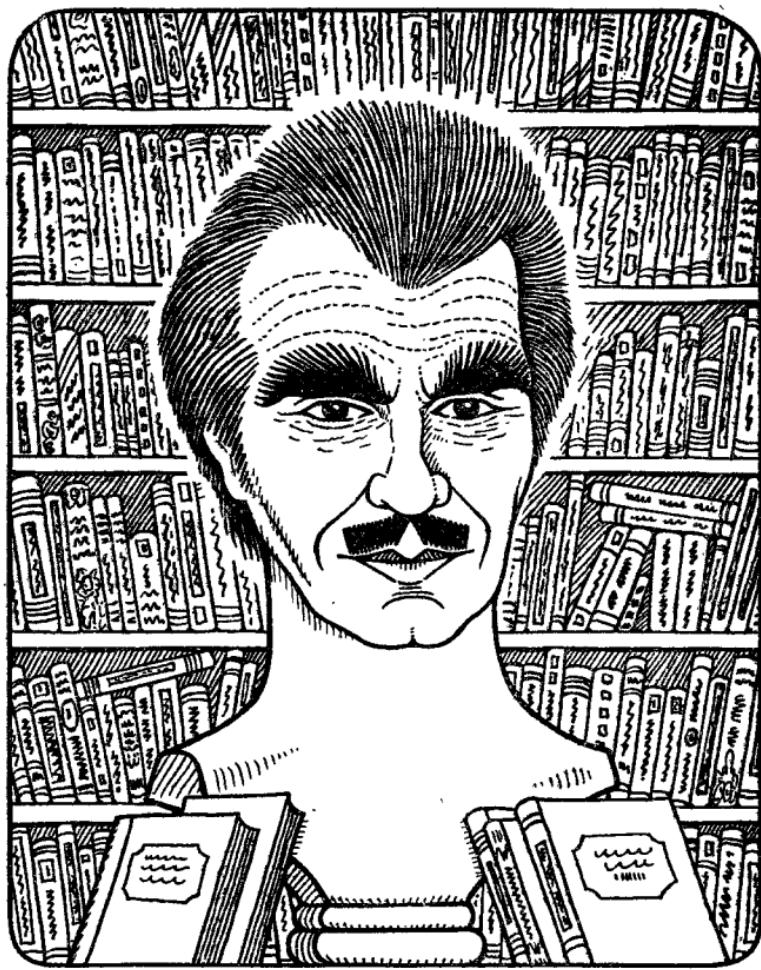
ІЛЮСТРАЦІЇ О. МОНАСТИРСЬКОГО

КІЇВ. ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1986

З МІСТ

Ще й з іншого боку	4
Оде — порядочок!..	5
Як я не став мільйонером	8
За «райською» брамою	13
Бодай би не приснилося!	
Дещо про шанси та проблеми, або Що може	
дух	24
Коли дама без косметики	28
Дещо про ініціативу, а дещо — не тільки про	
це	32
Упирі марять кров'ю	38
Одна відгадка на дві загадки	41
Пісеньки із знайомого репертуару, або Дещо	
про духів і дух	45
Секрет упаковки	49
Про операції та оперування красивими словами	
То-то весело житъ!..	55
	59

Дмитро Молякевич
Дружній шарж.

ЩЕ Й З ІНШОГО БОКУ...

Можна без перебільшення сказати, що дев'яносто дев'ять відсотків українських радянських письменників саме як творці красного письменства народжувалися в редакціях, працюючи в них на штатних посадах. Журналістика була для них справжніми університетами. Тут вони завжди перебували в плині політичних та соціальних подій, тут, у самому вирі життя, вчилися розглядати його в обличчя, а не з потилиці.

Остап Вишня, який усе своє творче життя міцно зв'язав із штатною роботою в газетах та журналах, гордився цим, і не раз казав своїм молодшим товаришам: «Взагалі, я є і назавжди лишуся газетярем».

Нині поменшало письменників, які не цураються своєї «альма матер», а ще менше тих, які залишаються вірними її трудівниками на все життя. Дехто ж (як правило, із молодих та рannих) іще й як слід журналістського хліба не розжувавши, поспішає іти на «творчий літературний хліб». Навіть оті сіроми, яким милостивий наш господь одважив на копійку обдаровання, але дав пробивну вдачу та гострі лікті, якими вони, часто й не без успіху, прокладають у видавництва, у товсті й тонкі журнали дорогу своїм творінням, про які один май знайомий сказав: «То не література, то — тринди-ринди з маком борщ».

Коли Дмитро Молякевич був іще студентом філологічного факультету Львівського університету, його літературні спроби давали уже підставу думати, що шлях йому рівно стелиться у письменницьку нашу громаду.

Так воно й сталося. Але сам він не став у лави «вільного літературного козацтва», він усерйоз і назавжди «повінчався» зі штатною редакційною роботою. І ось уже тридцять три роки лишається, за його ж таки висловом, чорноробом журналістики. А працював він у львівській обласній газеті «Вільна Україна», після чого ось уже понад два десятки літ веде один із основних відділів «Перця».

Досі читачі знали Дмитра Молякевича як поета. Спочатку — як лірика, потім — та й досі! — як сатирика.

Тепер же вони мають змогу ближче глянути на вього ще й з іншого боку: ця прозова збірка публіцистичної сатири якоюсь мірою є наче б своєрідним його звітом перед читачем за роки роботи у цьому нелегкому жанрі. Звітом письменника, який, що приемно тут відзначити, залишився вірним і журналістиці.

Федір МАКІВЧУК.

ОЦЕ — ПОРЯДОЧОК!..

Бува, думаю я собі: щось воно, браття, не те в нас іноді та подекуди із порядком.

Зустрів оце, приміром, якось свого знайомого.

— Ну, як,— питаюся,— життя-буття? Як робота?

— Та нічого,— каже,— живемо, хліб жуємо. На іншу роботу перейшов. Так що — порядок.

— Ну що ж то за порядок,— кажу,— роботу міняти?!

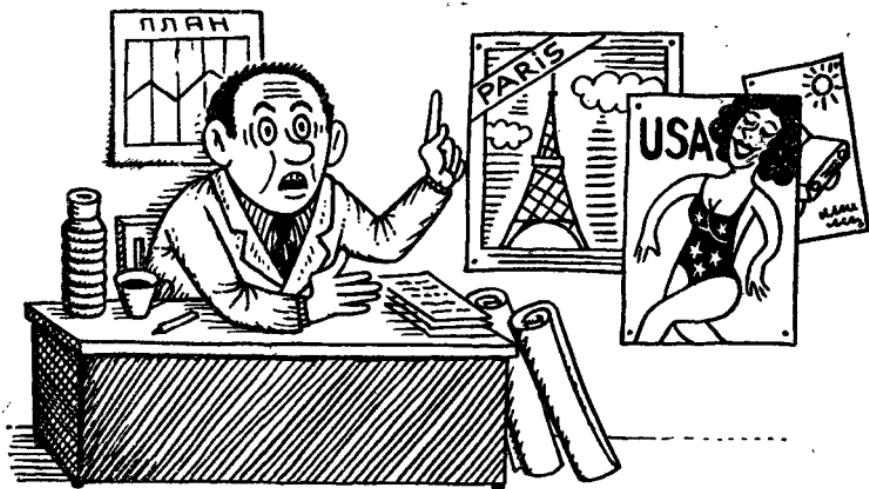
— Душа,— каже,— потягнула. Цікавіше. Та й часу більше є на навчання...

У нього, бачите, душа є; йому, значить, роботу таку подавай, щоб отій душі додогодити...

Несерйозно це. Непорядок...

Хоч би вже спеціаліст який солідний, дипломований, а то ж іще тільки вчиться на вечірньому. А от задумав, і — фіть із одного місця на інше.

Непорядок!..

От там (ну, знаєте,— у них) — там, що не кажіть,— порядок!

Там отак собі з однієї роботу на іншу чоловік не побіжить. Ні, не побіжить.

Поки не виженуть.

А виженуть, то ще й хтозна, чи до іншої добіжить. Навіть якщо буде з ранку до вечора бігати...

Там, коли вже про роботу йдеться, то чоловік у першу голову не про душу, а про шлунок думає. Бо душа — воно таке — фу-фу. Дух, одним словом, нереальність і навіть містника. А шлунок — штука цілком реальна. Він щодня про себе нагадує. Він не дає забути, що на твое місце завжди є напоготові сотні охочих.

Та що там сотні?! Он у самих тільки Сполучених Штатах мільйони безробітних! Та й по інших краях тамешніх, якщо не один чи кілька мільйончиків, то бодай кілька сотень тисяч їх завжди у резерві є.

І теж, до речі, зі шлунком кожен...

Від таких думок навіть ота нереальна душа дає про себе знати — тремтити.

От і не скаче людина з одного місця на інше.

Още — порядок!

Такий, що нам і не снилося!..

У них (ну, знаєте,— там) уже як фахівець, то — фахівець! Сякого-такого не візьмуть.

От, скажімо, в італійському місті Генуї треба було замінити десять вакансій санітарних інспекторів. То що, гадаєте, отак собі написав заяву, заповнив листок по обліку кадрів і — готово! Ні, дорогенький мій, спеціальний конкурс оголосили! Щоб, значить, кращих із кращих вибрati.

А вибирати було із кого — на тих десять місць претендувало сімсот душ! I серед тих претендентів було чимало дипломованих фахівців.

Оце — порядок!

Такого ми й не нюхали!..

А то ще таке: перед тим у тій же Генуї муніципальні власті оголосили конкурс на заміщення трьох посад. Чотириста чоловік рвалися зайняти три місця живолупів. (Еге ж, саме на ці посади конкурс був).

Одним із щасливчиків, одним із переможців конкурсу став студент місцевого морехідного училища — без кількох місяців дипломований капітан.

Оце — порядочки!..

Але, хоч і дуже сильний там порядок скрізь, я туди, правду кажучи, не хотів би — страшнувато стає, коли про конкурси подумаю. Диплом у мене, щоправда, є. Але не морехідного училища, а університетський — боюся, що при таких порядках мені з тим дипломом не тільки в живолупи, а й у рядові гицлі пробратися не пощастило б — дуже вже конкурси великі та серйозні. А у мене, до речі, теж шлунок є.

ЯК Я НЕ СТАВ МІЛЬЙОНЕРОМ

От нападає на людину така хвилина, коли людині помріяти хочеться.

Я — не виняток. Але, чесно кажу, мріяти про якесь там багатство — а тим паче про мільйони! — мені й на думку ніколи не спадало.

І — на тобі!..

А почалося все зі штанів...

Якось задумав я собі меблі обновити. І от, вовтузячись коло них, зачепився, розсява така, штанами за якусь там біду й розпанахав їх на живому місці.

Довелося викинути к бісу.

Втрата, звичайно, не велика, але усе ж таки: штани самі з неба непадають — на них заробити треба. Та й, подумалося, не мільйонер же я, щоб отак штанами розкидатися, але й не старець же якийсь, щоб у латаному дранті ходити...

Отут мені й стукнуло в голову, що якби це не в нас, а там, у тому світі, де все, як кажуть, од твоєї ініціативи залежить, і де ніхто й ніщо, як кажуть, не обмежує тебе, аби міг ту ініціативу проявити, то я із тієї своєї лахи міг би ще й добрий набуток мати.

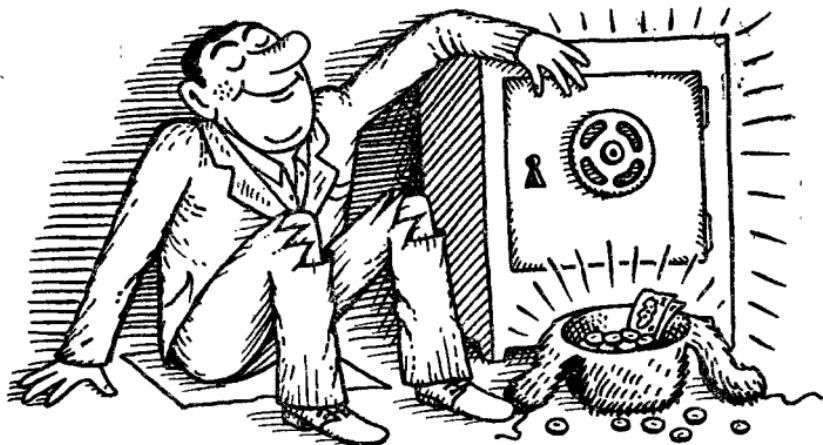
А в голову стукнуло, бо згадав, що в статті, вміщенні у лондонському тижневику «Обсервер», якось вичитав був таке: «Жебрацтво в Гонконзі перетворено в бізнес, і багато авторитетних осіб твердять, що він став можливий тільки завдяки небезкорисливому сприянню поліції».

Люди добрі! Та при таких порядках багатство ж на вулиці, сказати б, валяється! Це ж натягай, чоловіче, оті дрантиві штани, всідайся якнайзручніше на велелюдному перехресті, клади перед собою на тротуар щось для збору милостині (у мене, на щастя, якраз є стара шапка-вушанка із кроля) — та й усе!..

А підходить до тебе поліціянт, і тільки заміряється носаком під ребра стусонути, як ти йому гоноровито: «Одчепися, сатано! Не бачиш, що перед тобою бізнесмен сидить?!

Він вибачається, чемно віддає честь і йде геть.

А ти й далі сидиш собі — робиш бізнес: мідяки з шапки визбируюш; одним оком бухгалтерію ведеш, а другим — за конкурентом, що неподалік на тротуарі примостиився, стежиш...

Отак, дивися, ще й мільйонером став би.

А з мільйонами у тому світі чого тільки не можна! Можна, наприклад, за певну плату у ванні з чистого золота побольбатися — є така в одному готелі японського курорту Накайдзу. Якщо ж лінъки за тим задоволенням у Японію пхатися, то можна й у себе вдома, як дехто й робить, таку ванну поставити...

Та що там казати! — багато чого можна. Якийсь он шейх із Саудівської Аравії навіть забаг усім багатіям носа втерти — замовив, щоб йому зробили в Америці

спеціальний лайнер-палац. Із кришталевими люстрами, напханий усілякими штучками із чистого золота й іншими подібними витребеньками...

Ну, на такий літак я, може, й не розмахнувся б. Але деякі свої забаганки все ж таки удовольнив би. Купив би, наприклад, штани...

Але ж — ні! Боже збав! Це ж значило б свій бізнес під корінь підрубати: поліціант може запідозрити, що перед ним не бізнесмен, а шахрай. Бо в нових штанах — що ж то за жебрак?!

При цій думці я сторчголов із небес на землю шуго-нув: «Чекай-но, схаменувся, та ж мені, перш ніж у мільйонери вибитися, треба іще жебраком стати! А це діло у нас знову ж таки не витанцюється: умови не ті. От там — це інша справа: при теперішньому безробітті, та інфляції, та прудкості цін я легко міг би з простягнутою рукою на тротуарі опинитися»...

Але й не встиг натішитися цією думкою принадною, як усе полетіло під три чорти — згадалося: читав я, що у Сполучених Штатах хтось уже чи то школу, чи то курси, чи то ще щось таке для підвищення жебрацької кваліфікації упорядив. Проходять там науку, як артистичніше, результативніше жебрати, відточують професійну майстерність...

То де вже мені, темному, недосвідченому дилетантові, з такими фахівцями змагатися?!. Тільки й того, що штані на тротуарах дочовгав би, поки інші наживали б мільйони...

А що мільйони ті на жебрацтві наживаються — це таки ж факт! От якось мюнхенська газета «Зюдойче цайтунг» писала: «Поліція марно намагається встановити особу «короля» каїрських жебраків і, як припускають, найбагатшої людини Єгипту. З бандою «спеціалістів» по учиненню каліцтв цей невловимий бандит панує приблизно над 25 тисячами жебраків, які виканючують

як милостиню мільйони доларів у численних іноземних туристів та й у місцевого населення».

Значить, таки вижебрюються мільйони!..

Та от біда: осідають вони не в жебрацьких кишеньках — інші на цьому бізнес роблять. А в жебраків не тільки левову пайку милостині забирають, а й здоров'я одібрати можуть — від жебрака-каліки більший зиск.

Ризикуючи собою, репортер єгипетської газети «Аль-Ахбар» Абдель Атті Хамед зумів під личною жебрака пробратися в таке лігво. «Там,— згадує він,— я побачив сцену, якої не забуду ніколи, поки жити буду. Троє дужих чоловіків міцно тримали на тапчані якогось бідо-лаху, а четвертий виривав йому очі»...

Значить, і таке, як бачите, можливе.

Ні-і, подалі, хоч світ за очі, од таких можливостей!!..

Але ж мусять бути й інші шляхи до тих мільйонів, якщо вже можливостям усіляким і меж там нема.

І ті шляхи, звичайно, є. Наприклад, такий.

Колишній американський поліціянт Чарлз Веверка-молодший убив негра. Суд, звисока плюнувши на факти, виправдав убивцю. А він уклав контракт на книгу та фільм про всю цю історію, і став кандидатом на нового мільйонера...

Але для мене це теж не підходить: я й курчати зарізати не годен, а не те що людину порішити...

Перебираючи подумки різні варіанти, наткнувся пам'ятто на одну американську рекламу, яка гласила: «Якщо ви хочете стати мільйонером — купіть собі гітару».

Гітар я маю аж дві, а мільйона — ні одного.

Але це мене не смутить. Бо й у самій Америці, як мені здається, власників гітар трохи більше, ніж власників мільйонів. Та й у інших краях справа із тими гітарами не веселіша. Пригадалося, читав якось, що молодий бельгійський кваліфікований робітник Рене

Отар, ставши безробітним, теж усі свої надії на рятівну гітару поклав — зробився бродячим музикантом. Але — хоч і демонструє він своє мистецтво не в глухій провінції, а на фешенебельній вулиці у самому центрі бельгійської столиці — до мільйонера йому ще далеченько: тих грошей, що визбурує із виставленого коло ніг розкритого гітарного чохла, іноді ледве на один обід набирається.

А у західнонімецькій газеті «Франкфуртер рундшau» писалося, що безробітний італійський архітектор із Неаполя заробляє на прожиток тим, що грою на гітарі курортників розважає.

До мільйона він, здається, теж іще не доробився. Та й, судячи з усього, не доробиться. Бо є ще й інші мільйони. У тій же Італії, у Франції, Японії, Англії, не кажучи вже про США. І всі, як і той архітектор, — безробітні. А тамтешні прогнозисти передбачають, що тих мільйонів іще й прибавиться.

Та при такому розмахові може й гітар не вистачити!...

Отак і розвіялася моя мрія про мільйонерство...

І правильно зробила, що розвіялася. Бо, до речі, мене до мільйонів зроду не тягнуло: без них, знаєте, спиться спокійніше.

ЗА «РАЙСЬКОЮ» БРАМОЮ

Історійка ця зав'язалася, власне, ще до того, як фірма, де працював наш герой (хай він собі Томом зоветься), збанкрутувала.

Якось коло шинквасу бару доля звела Тома з одним поважним добродієм. (Хай він собі містером Блеком зоветься).

Містер Блек не говірким удався, але після якоїсь там спільної чарки Том усе-таки дізнався, що його новий знайомий — тюремний наглядач. А ще після якоїсь чарки закортіло Томові дізнатися, чи не випадало містерові Блеку якщо й не зовсім порішти, то бодай би підстрелити когось із своїх підопічних. Зі службового обов'язку, звісна річ.

Містер Блек, отаке почувши, зверхньо зиркнув на Тома, хлюпнув у себе чергову порцю віскі і кинув:

— Обходимося без зброї.

— Звичайно, звичайно,— пробелькотів Том,— ми, слава богу, живемо у вільному світі... Та ѿ кулак у вас — теж слава богу... Але все-таки: тюремний наглядач — без зброї?!. Такого й уявити собі якось не...

— Хлопче! — перебив його містер Блек.— Ти, видно, взагалі ѿ зеленої уяви не маєш про нашу тюрму. Та що я, чорт візьми, кажу?! Це навіть тюromoю грішно називати! У нас, чорт візьми, не те, що в інших! У нас...

І, підігрітий кількома порцями віскі, містер Блек виголосив аж півторахвилинну промову во славу тюремного способу життя.

Американського, звісна річ, способу...

Вимальовувалася така ідилічна картина, що Том і додому пішов, і навіть спати уклався із роззявленим од подиву ротом...

А через деякий час фірма, де працював Том, збанкрутувала, і він перейшов на не пишні хліби безробіття.

Далі усе рухалося своєю колією: час летів уперед, безробіття і ціни наввипередки лізли вгору, а Томів настрій повз униз.

Нерви явно здавали, і Том подумав, що не завадило б якось відпочити. Але це була недосяжна мрія...

Та от, переглядаючи якось висмикнуту з урні для сміття газету, Том дізнався із неї, що власті для утримання в'язнів пристосовують лікарні, пусті приміщення і навіть намети. Виявляється, в країні бракувало не тільки робочих місць — сутужно стало і з місцями у тюрмах.

Отут-то Томові й пригадалася його зустріч і розмова з містером Блеком. Отут-то й спала йому на думку ідея: якщо в американській тюрмі така благодать, то чому б йому, повноправному громадянинові країни глобальної свободи і необмежених можливостей, не скористатися можливістю безоплатно підрихтувати своє здоров'я?!

Одне тільки печалило: при такому дефіциті місць потрапити чесній людині в тюрму теж нелегко. Тим паче, коли в цьому, крім самої тієї людини, ніхто інший не зацікавлений.

А ж якось потрапила йому на очі одна газетна заміточка. Йшлося в ній про те, що в місті Орланто, у штаті Флоріда, якийсь чолов'яга зайшов до місцевого банку, наставив на касирку пістолет і зажадав од неї 2000 доларів. Але, взявши гроші, не дременув, як би то у такому випадку годилося, а крутився в банку доти, поки поліція не прибрала його до рук.

Виявiloся, що це був якийсь Вільбур Джон Гунтер, якого уже не раз запроторювали в каталажку за такі «наскоки» на банк.

А все впиралось у те, що той Гунтер уже другий рік животів без роботи, а у в'язниці, як сам пояснив, він мав дах над головою, сякий-такий харч, і все — безоплатно...

Томів настрій підскочив угору: значить, шансів потрапити в тюрму у чесної людини все-таки більше, ніж шансів дістати роботу. Тільки треба ініціативу проявити.

Звичайно, Том знов, що братися за цю справу голіруч — діло не певне. Знов і те, що розжитися на пістолет у його рідній, нашпигованій усілякими свободами

та можливостями країні,— не проблема: закон проти цього не впирається, та й мимо закону, при потребі, прошмигнути не важко — у самих тільки нью-йоркців є на руках понад два мільйони штук незаконно набутої, не зареєстрованої цілком надійної вогнепальної зброї.

Але в плані чесного Тома це не входило. І то не тільки тому, що кишенья не дозволяла.

Наступного дня він розжився на дитячий пугач, дочекався, коли смеркло і відправився у міський парк.

Того вечора Томові не пощастило. І зовсім не через те, що о цій, не такій-то іші пізній, порі парк уже пус-

тував,— до парку Том не добрався: іще за півтора кварталу до нього два молодики допомогли Томові розпрощатися із останніми трьома доларами.

Другого дня він вийшов із дому раніше. Зразу ж наткнувся у парку на якусь необачно припізнілу парочку і запропонував хлопцеві витрусити кишеню.

Замість того, щоб гукнути на поміч, як сподівався Том, парубок — чи то уже досвід маючи, чи то дотримуючись поліцейських порад — завжди, аби уникнути небажаних ускладень, мати при собі кілька доларів на випадок грабунку — поспішно простягнув Томові гаманець. А його супутниця — іще й сумочку, хоча її ніхто про це й не просив.

Засмучений такою усмішкою Фортуни, Том пробелькотів, що це, мовляв, він пожартував, вибачився і дременув геть од спантеличених молодят.

Третього вечора Томові таки поталанило: на одній алейці він застукає якусь бабусю, наставив на неї свою пукалку і чесно попросив позичити кілька доларів. Замість того, щоб зняти гвалт, стара вправним прямим ударом у зуби акуратненько простелила Тома поперек алейки.

Як виявилося, це був один із тих поліціянтів, що маскуються під беззахисних обивателів, аби стати приманкою для грабіжників, яких у американських містах розвелося стільки, що й годі їм якусь раду дати.

Очунявши у поліцейській дільниці, Том відчув себе на сьому му небі: перед ним стелилася райдужна дорога в тюрму. Навіть два вибитих поліцаем передніх зуби не могли спаскудити йому настрою: це була не така-то уже й велика плата за блага, що очікували на нього за тюремною брамою...

Перше, що здивувало Тома в тюрмі,— це те, що наглядачі чомусь були при зброй.

Коли ж другого дня натякнув, що він не проти зігра-

ти одну-дві партії в гольф, йому сказали, щоб не корчив із себе ідіота, бо це все одно не допоможе.

Том обурився, і за це поплатився ішо одним зубом.

Через кілька днів його вже тільки одне дивувало: як це він міг тому містерові Блеку повірити?!

Том і досі переконаний, що містер Блек якщо й не набрехав йому, то на п'яну голову наплів нісенітниць...

А між тим містер Блек правду казав: у його тюрмі в'язням жилося, як у бога за пазухою. Та й не тільки в його тюрмі, а й у Кемп-Лампоці, в Олленвуді й ряді інших, отак само ж укомпонуваних. Там в'язням вільно було і у спорті вправлятися, і в колі родичів та друзів чи й у товаристві знайомих дам приємно час проводити, і на сонечку чи, навпаки, в затінку тента на свіжому повітрі нерви свої зміцнювати, а то й наркотиками душу удовольняти, якщо інаго така забаганка нападала.

Наглядачі ж розгулювали без зброй...

Одне слово, Том недаремно сподівався, що така тюрма могла б йому курорт замінити.

Але якби ж то містер Блек та був розказав Томові дещо детальніше про все, то Том збагнув би, що поривається йому до того тюремного раю — тільки марно сили тратити. В ті затишні обителі, офіційно тюрмами поіменовані, потрапляють тільки обранці — поважні бізнесмени-шахраї, чиновники-казнокради, солідні хабарники та інші високопоставлені злочинці.

Якби ж то, ішо раз кажемо, містер Блек був усе це Томові розказав, то, може, віра Тома в справедливість і непогрішність американської демократії, в рівність усіх громадян перед законом і дала б тріщину, зате найвній Том принаймні зберіг би цілими усі зуби.

Та й не втратив би віри в порядність містера Блека.

БОДАЙ БИ НЕ ПРИСНИЛОСЯ!

Нерівність закладена в самій природі капіталізму, і сьогодні вона відчувається майже так само сильно, як і раніш... Нерівність доходів—найкричущіша...

«МОНД ДИПЛОМАТИК»,
ПАРИЖ.

Серед розмаїтих словесних пластирів, якими косметологи капіталізму силкуються заліпiti виразки «вільного світу», надибуємо й такий: «суспільство необмежених можливостей».

Що ж то за можливості такі?

Щоб не погрішити мимоволі проти правди, пошлемося на свідчення тих, хто має можливість оцінювати усе, не відходячи, так би мовити, від каси.

I

Надамо слово французькому журналістові П'єру В'янсон-Понте. Його стаття «Сезон нахабного багатства», опублікована у «Монд», може бути цікавою ілюстрацією до теми нашої розмови.

Ось про що розповідається у ній: .

«Цього літа на Лазурному березі за шикувалося мати уже не одну яхту, хай і найказковішу, а одразу дві. Та ще й за змогою однакові. Аднан Хашогі, довірена особа короля Саудівської Аравії і один із гучних «героїв» цього шаленого курортного сезону, замовив для дружині точну копію своєї велетенської яхти «Мохамедья». Та хоч у Хашогі дві яхти, персональний «Боїнг», декілька «роллс-ройсів», хоча він міг собі дозволити «спустити» за вечір у казино 3—4 мільйони франків, а все-таки він, як то мовиться, не прийнятий у світське товариство, тому що проживав, бідака, в готелі як звичайнісінький турист (Хашогі, щоправда, займав одразу два поверхи готелю-палацу «Мажестік»).

От юна графіня Агуста — то інша річ. Цього року

вона вирішила до своїх паризьких апартаментів, римського палаццо і резиденції в Лос-Анджелесі додати ще й тихий куточек на Лазурному березі, і поряд із Сент-Тропе з'явилася вишукана «ферма Ізекіїля» — дрібничка на пару дюжин мільйонів. Боячись, щоб її не викрали заради викупу, графіня оточила себе тілохранителями і подорожувала тільки повітрям, що було не важко зробити, бо вона успадкувала від батька найбільшу в Італії вертолітотобудівну фірму.

Забавлявся вертолітами і американський мільярдер Рой Карвер. У нього їх одразу два, і він літав уздовж узбережжя, повеліваючи, залежно від настрою, приземлюватися то на автомобільній стоянці, то на газоні приятеля, то в саду ресторану. Є у практичного мільярдера й «Боїнг».

Гроші! Вони цілими днями струмували на зеленому сукні казино. А в очікуванні, поки воно відчиниться, завсідники розважалися на пляжі в нарди (по тисячі доларів за програну фішку), причім і ті, що спостерігали за грою, теж ловили удачу, роблячи ставки на гравців. Не дивно, що навіть скупуваті англійці тратили за день по 10 тисяч франків, а італійці й західні німці викидали за вечір по 100 тисяч.

Еміри — справдешні королі пляжів Лазурного берега. Але цього сезону їх набралося стільки, що годі й рахунок вивести було. Наслідні принци Абу-Дабі й Бахрейну, емір Катару, сила-силенна інших високостей рангом нижче з солідним почтом придворних заповнили узбережжя від Канн до Монте-Карло, дивуючи своїми вибриками навіть цей шалений, шалений, шалений світ.

За ними йшли італійські багатії. Вони смітили грішми — купували нерухоме майно, не рахуючись із ціною. Американці, північні й південні, являли собою третій за чисельністю контингент...»

Не хотілося б нам псувати такої чудової картини «необмежених можливостей», але мусимо, бо свою статтю французький журналіст закінчує так:

«Ніколи ще не був таким разючим контраст між розкішшю, що виставляється напоказ, і посередніми умовами життя інших. Це — знамення часу. Коли нерівність упадає всім у вічі і її не ховають, як раїш, за товстими стінами палаців та маєтків, коли більш забезпечени становуть усе нахабнішими, а менш забезпеченим стає усе важче, коли мільярди згоряють у вогнях фейерверків, ідуть із димом, у той час, як у світі мільйони чоловіків, жінок і дітей помирають, бо не мають жмені пшениці чи рису, і все це коїться на очах в усіх, то зрозуміті щось — важко»...

II

А між тим тут і розуміті нічого — сказаю ж: які порядки, такі й повадки.

Нам у цій історії зовсім інше важко було збагнути: чому це — хай навіть і скупуваті — англійці програвали за деянь лише по 10 тисяч франків? Невже ж, думалося, звичайнісінка скупість — будь воїа тричі проклята! — така всесильна, що не дає людям на повну котушку використовувати необмежені можливості?!

Жаль нам стало англійців. Ми вже й ледь сльози співчуття не зроили, але, на щастя, потрапили нам на очі деякі факти, опубліковані газетою «Дейлі експрес».

Ось кілька із них.

...200 членів багатих англійських родин відправилися в Нью-Йорк, щоб узяти участь у тримісячному розважальному кругосвітньому плаванні на борту океанського лайнера «Куїн Елізабет II». Вартість одного квитка — приблизно 14 тисяч фунтів стерлінгів.

...Протягом одного місяця декілька англійських підприємців зробили замовлення на поставку вертолітотів

для особистого користування вартістю близько одного мільйона фунтів стерлінгів.

...Фірма, що конструює вітрильні яхти «люкс» Клері Леллоу (о. Уайт), завалена замовленнями на будівництво яхт за індивідуальними проектами. Фірма змушена встановити черговість на виконання замовлень. Міні-

мальна вартість яхти — близько 60 тисяч фунтів стерлінгів.

Прочитавши оце, ми витерли сльозу, висякалися і заспокоїлися: товстосуми англійські теж, виявляється, уміло користуються наданими їм можливостями.

А що програють менше, ніж інші, то ще не велике горе: дастъ бог — утягнуться! Двері ж для них завжди відкриті для цієї можливості, навіть двері найвищуканіших ігорних закладів того ж таки Монте-Карло...

III

А от у французької журналістки Леони Сімоне дурні гроші не водяться, і потрапити в монте-карлівське

казино просто так вдома не могла. Довелося піти на обман — удати з себе великосвітську даму.

В статті «Невидимі світу мільйони», написаній після тих відвідин, читаємо:

«І ось я у знаменитих приватних салонах головного казино Монте-Карло — в тих, де збираються багатії, щоб програвати гроші, яких вони не заробили...

...Мені називали казкові суми: 6 мільйонів короля холодильників графа Борджія, витрачені ним за кілька днів, 3 мільйони Жана-Клоді Русселя, генерального директора великого фармацевтичного тресту, програні за одну іч... Усе це було для мене абстракцією, легеною... Але після того, як чоловік у елегантному костюмі на моїх очах програв 100 тисяч за п'ять хвилин!..

«Прошу розміняти!» На сукні третьій прямокутник, 50 тисяч франків. Ставить спочатку 2-тисячний жетон. Сума, яку я заборгувала збирачеві податків за минулий рік, і ніяк не можу сплатити. Ставить 6-тисячний жетон. Вартість установки ванни, на яку я складаю гроші другий рік... Треті 50 тисяч програні з такою ж спокійною байдужістю. Вартість заміського будиночка в Нормандії, про який марно мріє моя сім'я.

«Прошу розміняти!»... Він програв уже 200 тисяч. Протягом однієї години. Заробіток робітника за 10—12 років. Непогано?»

IV

Поки в розкішних салонах казино з легким серцем проциндрюється багаторічний заробіток робітника, прогляньмо статтю західнонімецького публіциста Гуннара Маттісена «Цей вільний, вільний, вільний світ...» У ній знайдемо чимало цікавого. Зокрема таке.

«У Сполучених Штатах 40 мільйонів громадян мають доход нижче офіційно встановленого мінімуму. За

даними лондонської «Таймс», у дев'яти країнах ЄС життєвий рівень 25 мільйонів чоловік нижчий рівня бідності, а за даними федерального статистичного відомства ФРН понад 5 мільйонів чоловік, тобто майже 10 процентів населення, потребують соціальної допомоги.

В 10 американських штатах під час офіційного вибіркового обстеження малоімущих сімей були виявлені такі наслідки хронічного недоїдання, що це не могло не викликати жаху. Учений Семюель Шефер відзначив, що у багатьох обстежених дітей віком од шести місяців до шести років спостерігається порушення росту, а в деяких випадках деформація кісток. Але найголовніша небезпека недоїдання — розумова відсталість».

Отак-то! Одні дуріють із жиру, а іншим — голод мізки внідає!

Воїстину необмежені можливості «вільного світу», не проти nocti кажучи...

Тъху, тъху, тъху — через ліве плече, щоб таке і не приснилося!

ДЕЩО ПРО ШАНСИ ТА ПРОБЛЕМИ, АБО ЩО МОЖЕ ДУХ

Звичайно, лицарі ризику й легкої наживи водяться не тільки в країні «необмежених можливостей». Але, як засвідчується практикою повсякденною, саме громадяни тієї країни мають чи не найбільше шансів на небажані безпосередні контакти з ними. І нерідко для вищезазначеніх громадян ті контакти закінчуються не тільки гіркою розлukoю з рідним гаманцем чи якоюсь іншою маєтністю, а й із душою. При цьому, звісна річ, і душа лицаря не позбавлена шансу достроково із грішної площини на волю випурхнути.

Усе це в свою чергу дає декому реальний шанс зробити добру копійчину. Зокрема — постачальникам куленепробивних жилетів: товар цей користується неабияким попитом не тільки в настрахоподжених громадян — жилетами охоче послуговуються й оті ж таки лицарі ризику й легкої наживи.

І якраз тому в декого із другої групи шанувальників рятівної одежини з'явився іще один шанс — довше відгодовуватися на казенних харчах: конгрес штату Нью-Йорк прийняв закон, за яким гангстерові, затримани у куленепробивному жилеті, суд доплюсовує до заробленого строку іще чотири роки тюряги.

Не беремося гадати, чи ота ініціатива охопить усі Сполучені Штати Америки. Але, гадаємо, законодавці деяких штатів можуть-таки підтримати почин своїх нью-йоркських колег. Аби хоч у такий спосіб послабити нерозв'язний вузол проблеми злочинності в країні.

І цим самим мимоволі іще тугіше затягнути інший вузол. Бо хоч американській поліції вдається розкрити лише два із кожних десяти злочинів, місця в американ-

ських тюрмах не пустують — напхані ті тюрми по саме нікуди. Тільки за два недавні роки, як засвідчує статистика, у США за усілякі злочини було заарештовано 40 мільйонів чоловік; 2,4 мільйона американців знаходяться в тюрмах, випущені під заклад або засуджені до ув'язнення умовно.

От і виходить: з місцями у тюрмах сутужно, а тут — нате вам! — у декого з'явився шанс на законній підставі іще на чотири роки довше тюремні пуховики займати! І це — коли претендентів на ті пуховики й без того усе більшає, бо злочинність і невідпорно на нові висоти суне...

Проблема на проблемі...

Хто його зна, до чого б воно отак дійшло. Може, навіть дійшло б до того, що довелося б — не доведи господи! — од тих мільйонів та мільярдів, од того кусня, що йде на підгодівлю усіляких закордонних зарізяк, уривати, аби хоча сяку-таку раду своїм домашнім злочинцям дати.

Але — слава тобі господи! — не дійде, здається, до такого. Ті зарізяки можуть спокійно крівцю народну точити — хто свого, хто чужого народу — од їхнього кусня не відпаде ані цента: у вузлі вищеозначеніх проблем іамітився шанс на послаблення. Злочинності це, щоправда, не вкосякає, але родить сподіванку, що зі скрутою в питанні визначених законом притулків для злочинців може бути покійчено. І то, зважте, невеликим коштом!

А все — завдяки духові...

Його жерці та ревнителі проповідують, що той дух може все.

І він таки багато чого може.

Але не все.

Якщо тільки на нього молитися, то він може навіть зробити з людини пожадливу скотину, а от зробити лю-

дину людянішою — цього в нього і в заводі нема. Така вже його природа...

Щоб нікого не плутати, скажемо (хоча цим, можливо, й розчаруємо любителів усього таємничого): йдеться не про якийсь там містичний дух, ідеться про дух, якому — особливо у тім же краї заокеанськім — із високих трибун проголошують рекламну хвалу, як силі, здатній загоїти суспільні болячки й широко відчинити брами благодаті та благоденствія всенародного, — йдеться про так званий « дух підприємництва».

Так от, нарешті той дух і за тюремні мури перепурхнув: як повідомила американська газета «Інтернешнл геральд тріблон», 24 великі тюрми віддано в розпорядження бізнесменів.

Це — тільки для початку: число місць ув'язнення під приватною орудою передбачається і надалі побільшува-ти.

Бізнесмени ж оті, звісна річ, не просто так, із шаноби до вітчизняної Феміди, беруть на свої плечі турботи про її похресників, не із патріотичних поривань полегшують життя відповідним державним інституціям. Цим тут і не пахне. Все — значно прозаїчніше: суміш «духу підприємництва» і тюремних ароматів пахне бізнесом.

Як же той бізнес робиться?

Отут і витикається цікава деталька, яка й дає підстави надіятися, що із сутугою на тюремні місця у Сполучених Штатах може бути покінчено — як раз плюнути.

Штука, бачите, в тім, що фінансують бізнесменів власті, прибутки ж ті бізнесмени отримують за рахунок «економії». Оскільки ж ті прибутки не останньою мірою залежать не тільки од уміння «економити», а й од кількості тих, на кому можна «зекономити», то можна й сподіватися, що ділки від тюремного бізнесу постараються при мінімальних затратах максимально збільши-

ти кількість місць у тих, відданих під їх руку, закладах. Гей! Та вони, натхнені «духом підприємництва», заради тієї звабливої «економії» вмудряються — тільки свисни! — скільки завгодно люду туди впакувати!..

Але це, так би мовити, можлива перспектива на рай-дужне майбутнє. А поки що ділки від тюремного бізнесу не прогавлюють уже даних їм шансів підлататися — проявляють неабияку кмітливість та винахідливість заради тлустішої «економії». І не важко здогадатися, що, роблячи важчими гаманці бізнесменів, та «економія» геть-таки не робить легшим життя їх підопічних. Хоча й без того — тюрма є тюрма! — те життя, як відомо, далеко не таке, як при рідній мамі.

— Ну, та це — діло, як той казав, десяте. Головне — що « дух підприємництва» нарешті владно проник і в ту сферу «американського способу життя», де досі панував тільки дух тюремної параші; головне, що « дух підприємництва» багато чого може.

Тим паче, коли можливості в його — необмежені.

А їх у даному разі таки ж і не дуже-то обмежують: за словами тієї ж «Інтернешнл геральд трібюн», віддані в приватні руки тюрми, на відміну від державних, майже не контролюються.

КОЛИ ДАМА БЕЗ КОСМЕТИКИ

Якщо йняти віру її солодкоголосим та велеречивим трубадурам, то так звана західна демократія, мовлячи словами класика,— дама, приємна в усіх відношеннях. Вона, бачите, і найсправедливіша, і найлюдяніша, і— що само собою розуміється — найдемократичніша.

Та й узагалі — «най!» Хоч яким боком її не поверни!

Але нам оце хотілося б глянути на неї тільки з одного боку, якраз із того, від якого й усе інше танцювати починає...

Якщо йняти віру отим невтомним її трубадурам, то саме вона, демократія так званого вільного світу, уможливлює та забезпечує народові необмежене право в усій повноті виявляти свою волю — обирати на своїх законодавців та керівників саме тих, хто йому до вподоби. А уже ті обранці, мовляв, ані сил своїх не щадячи, ані зі здоров'ям своїм не рахуючись, по-батьківському про народ той дбають, ревно уболівають за інтереси його...

Не будемо у суперечку встрявати, а зробимо ось як: надамо слово тому, хто із тією вищепоіменованою дамою знайомий не із чужих слів.

У вашингтонській «Перейд» Ллойд Шірер писав якось: «У 1976 році Верховний суд ухвалив, що кандидат на пост сенатора — чи будь-який інший федеральний пост — може тратити на виборчу кампанію будь-яку суму власних коштів, а тим часом внески від інших осіб і корпорацій обмежені законом. Але викладати сотні тисяч доларів, щоб виграти гонку на виборах у сенат, можуть тільки багаті кандидати...»

Будь-яке розслідування маєтності сенаторів виявляє, що сенат складається із людей, серед яких нема жодного бідняка».

Ну, що в сенаті нема жодного бідняка,— то ще не

біда: їх вистачає поза сенатом. Зате в сенаті — всі, звичайно, тільки обранці народні! А народові — в тім числі й біднякам — дуже, бачите, на тому залежить, щоб його при владі представляли тільки власники натовчених капшуків, бо саме вони, звісна річ, найкраще розуміють його клопоти, потреби насущні, переймаються його інтересами і дбають про них! Саме вони можуть найретельніше слугувати циотливій народолюбій дамі, поіменованій західною демократією.

Щоб побачити, як воно робиться на ділі, надамо слово іще одній людині, яка із тією дамою не через вулицю знайома будучи, мала змогу бачити її, так би мовити, у власному будуарі, без косметики; могла приглянутися до неї та її слуг зблизька...

Боббі Бейкер — колишній діяч сенату США. Коли в нього під ногами тріснув щабель політичної кар'єри на сенатській драбині, Боббі ухопився за перо. І написав книгу «Ділки і спритники: зізнання діяча із Капітолія», в якій виклав свої враження від безпосереднього знайомства із тими, хто репрезентує демократію взірцевої країни «вільного світу»; показав, за що і як вони у першу голову уболівають, сил своїх не щадячи.

Аби певнішу уяву про все це скласти, ознайомимося із надрукованим у «Нью-Йорк таймс бук рев'ю» відгуком Артура Шлезінджера на цю книжку. Ось він:

«У змалюванні Боббі Бейкера сенат складається із пройдисвітів, п'яндиг і розпуслик, які кочують із барів у будуари, а із будуарів — у банки, і заклопотані перш за все тим, щоб напхати собі кишені й шлутики. «Ділки і спритники: зізнання діяча із Капітолія» написана у співавторстві з колоритним техаським літератором Ларрі Кіигом. Боббі Бейкер — це, звісна річ, отой самий протеже Лілдона Джонсона, отой, що прославився блискучою кар'єрою, яка привела сенатського розсильного на пост секретаря демократичної більшості в сенаті, що

дозволило йому зібрати багату інформацію про тамтешні норови, а потім — і в федеральну тюрму за шахрайство і ухилення від сплати податків.

Сенат — це кубло, де верховодять можновладні й захланні люди, які відкривають своє справжнє обличчя не у залі засідань, а в гардеробній і туалетній. «Туалетну,— пише Бейкер,— можна назвати центральним розвідувальним управлінням американського сенату... В безпечній обстановці туалетної сенатори відкривають свої уми й серця — особливо наприкінці дня, коли кишенькові пляшки з віскі порожніють... Саме тут я почув із перших уст, які сенатори підкуплюються, якою мірою і ким».

Він зображає себе «сином сенату», який утягнувся в злочини тому, що хотів наслідувати сенаторів, яким так вірно служив. «Як мої боси і покровителі в сенаті, я був честолюбний і праґнув звити своє гніздо... Вони вважали, що високе становище дозволяє їм приймати подарунки і люб'язності від покровителів, яким були потрібні «особливі послуги» — я теж. Вони користувалися конфіденціальною службовою інформацією, щоб вигідно вміщувати свої капітали, — я теж. Вони користувалися своїм впливовим становищем, щоб отримувати позички чи кредити, в яких їм могли б відмовити, — я теж».

Захланність Боббі Бейкера підохочував скоріш впливовий Боб Керр, ніж Ліндон Джонсон. «Гроші були богом сенатора Керра. Він думав, що гроші вирішують все». Бейкер багато виграв на щедрості Керра. «Жодна людина не зробила для мене більше», — каже він, загадуючи про свої сліози з приводу смерті Керра в 1963 році. Але вдячність не завадила Бейкерові змалювати сенатора як «людину, що свідомо й охоче брала хабарі», в тім числі й 400 тисяч доларів від банків, і «не вагалася тратити власні кошти на купівлю голосів».

«Ділки і спритники» підтверджують дотепну тезу Марка Твена, що в Америці «нема специфічно американського злочинного класу — не враховуючи конгресу»...

Оце — кілька характерних рис не підрихтованого косметикою лиця західної демократії. Як бачите, хвалена дама зовсім не така гожа, свята та божа, за яку де-хто хотів би її видати...

На цьому можна було б і крапку поставити. Але треба дещо пояснити.

Повівши мову про невтомно і широко рекламиовані принади вищепойменованої дами «вільного світу», ми обмежилися її американським взірцем. І зробили це свідомо, керуючись благородним принципом: судити про загальне — тільки по найвищуканішому, найвідбірнішому взірцеві. А такий взірець уже сам бог, як мовиться, велів шукати саме в найвзірцевішій країні «вільного світу». В кожному разі оті політичні та громадські діячі США, які уподобали собі звинувачувати соціалістичні країни взагалі, а нашу країну — зокрема, в усіх семи смертних гріях проти демократії, людських прав і так далі, дуже й дуже не проти того, аби дати усім зрозуміти, що справжня демократія прописана саме в їхній країні, і що якраз вони — її вірні, невтомні та безкорисливі слуги...

Що ж до крапки, якою мала б завершитися ця розмова, то нехай її замість нас поставить хто-небудь інший. От хоча б і Девід Броудер, який у паризькому виданні «Інтернешнл геральд трібюн» писав (що й наводимо тут разом із останньою крапкою): «Американську політичну систему не можна обрати темою для урочистих промов. Її демократія стала невидимою... це демократія без народу: мільйони американських громадян не беруть участі у найважливішому і фундаментальному її ритуалі — виборах на керівні посади».

ДЕЩО ПРО ІНІЦІАТИВУ, А ДЕЩО — НЕ ТІЛЬКИ ПРО ЦЕ

Проти того факту, що жіноцтво — прекрасніша із двох половин роду людського, ніхто, здається, не опирається. Навіть затяті проповідники чоловічої зверхності визнають це. Та коли до деяких буденних житейських справ доходить, то у світі тому, що, як відомо, усілякими «свободами» та «правами людськими» нашпигованій, часто-густо на жіноцтво дивляться як на другосортний витвір господній.

Киньмо-но оком на «вітрину західної демократії» — США. Середній заробіток жінок по країні в цілому тут на кілька десятків процентів не дотягується до чоловічого. А число федеральних законів, які дискримінують представниць тієї прекрасної половини, сягає, за даними Національної асоціації жінок, 1100.

Киньмо-но оком у інший бік — на Японію. Заробіток у японської жінки майже вдвічі менший, ніж у чоловіків.

Киньмо-но оком ближче. У Великобританії, за даними лондонської «Таймс», безробіття серед жінок пнеться вгору із куди більшою прудкістю, ніж серед чоловіків; у сьогоднішній Англії (то вже за іншим авторитетним свідченням) більшість злидарів — це жінки та їх діти. У ФРН, як відзначає тижневик «Вельт дер арбайт», погіршення економічного становища б'є по жінках-труддівницях болючіше, ніж по чоловіках. Над ними висить більша загроза залишитися без роботи.

Киньмо-но...

Та куди не кинь — всюди клин..

На щастя,— якщо послухати тамтешніх славословів,— той світ, зокрема, ще й тому «вільним» величається, що в ньому людина ініціативна завжди може проявити себе. Тим-то у деяких питаннях, що стосуються

жінок, теж проявляється невсипуща ініціатива. От якась Меліса Лендс, чи то спонукувана несправедливістю до себе, чи то уболіваючи за громаду, заснувала у США «Національний рух коханок». Аби «захистити права» коханки жонатого чоловіка. Навіть написала «Керівництво до виживання коханок», у якому доводить, що жонатий чоловік у компенсацію за те, що він не може приділити своїй позашлюбній пасії багато часу, мусить допомагати їй просуватися по службі.

А чоловіки, бува, й справді не проти того, щоб посприяти представницям прекрасної статі повністю проявити себе перед поспільством. До того ж — навіть не коханкам. Так, наприклад, у місті Маунт-Ефрейм, що в штаті Нью-Джерсі, подібну ініціативу проявив один книгопродавець. Щоб привабити покупців, удався до такого: в його книгарні перед відвідувачами виступали танцівниці «в натуральному вигляді», демонструючи не тільки свої таланти, а й усе інше, чим їх матінка-природа обдарувала. Місцевий суд був спротивився цьому, але Верховний суд США стіною став на захист демократії та людських прав, розтлумачивши, що заборона танцювати голяка є порушенням першої поправки до конституції, яка гарантує свободу самовираження.

Отак воно собі й іде: торговець на поживі духовній робить бізнес при допомозі реклами плотської, а дівчинка — дякувати йому та високоповажним охоронцям справедливості — і вище, і нижче голого пупа прилюдно «самовиражаючись», заробляють собі на харч щоденний. Кожному-бо жити якось треба...

Щось подібне, тільки не в галузі реклами, а сервісу, упорядили й два американські актори — Грег Сейбл та Гері Бламсек. Залишившись без роботи, вони взялися за власний бізнес — організували бюро поздорових послуг. Виражаються ті послуги в тому, що до ювіляра приходить дівчина, вручає облюбований ним подарунок

і демонструє повний сеанс стриптизу — незалежно від умов і місця.

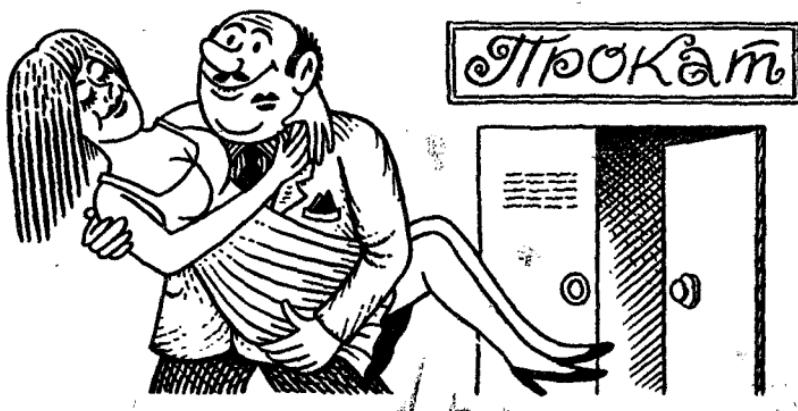
Взагалі, сказати, що на Заході сервіс — на висоті, то значить сказати ще не всю правду. Він там охоплює і такі сфери життя-буття повсякденного, про які нам і не снилося. При потребі можна, наприклад, за відповідну плату найняти висококваліфікованого майстра-професіонала по продукуванню високоякісних, стопроцентних небіжчиків із ваших недругів, конкурентів чи іншого якогось отакого матеріалу. І — навпаки: можна при потребі найняти й охоронця, який оберігав би тебе самого од небажаного безпосереднього знайомства із фаховою майстерністю вищезгаданих спеціалістів. Опріч цих є ще чимало й інших подібних, і не знаних нам, послуг.

І все-таки у сфері сервісу була там, як виявилося, одна суттєва прогалина. Помітила її американка Карен Донован і, проявивши ініціативу, виправила становище — заткнула ту прогалину: відкрила у Каліфорнії «пункт прокату дружин».

Що пріоритет у цьому належить саме зразковій країні «вільного світу» і такого ж самого підприємництва, — не дивує: раз бізнесом пахне, то ініціативна людина там знайдеться. Дивно тільки, що до цього там раніше не дійшли. Ви ж бо подумайте, яка це зручність! Забаглося тобі, чоловіче, на дружину, скажімо, на час відпустки розжитися — звертаешся до того «пункту» та й вибираєш напрокат «дружину», яка тобі в даний час до смаку. В обов'язки тих «дружин» входить усе. І навіть більше: вони зобов'язані «уважно і з розумінням» ставитися до примх та забаганок «чоловіка».

Щоправда, їхні послуги, на відміну од послуг дружин звичайних, оплачуються. Але, думается, це все-таки не так накладно, як купувати собі дружину за каталогом. Та ще й до того — за тридев'ять земель. А, між іншим,

практикується й таке; іде, сказати б, торгівля на замовлення. Зокрема, в Ізраїлі, як повідомила португальська газета «Діаріу», створена фірма «Біг Буффало», яка спеціалізується на імпорті наречених із Таїланду й Філіппін. А в ФРН, за повідомленням французького журналу «Пуен», аж десять агентств пропонують на вибір тисячі тайландинок, індонезійок та філіппінок. Тарифна плата за наречену — од 8 до 13 тисяч марок.

Звичайно, і тут, як то в торгівлі ведеться, не обходиться без реклами: власник ізраїльської фірми наголошує, що «це прикрасить самотність ізраїльських ветеранів та інвалідів війни» — ознайомившись із спеціальним каталогом, вони зможуть за певну плату «виписати подругу життя, яка їм сподобається», його ж західнонімецькі колеги запевняють, що східні дружини уважні, вірні і, коли йдеться про блага життя, задоволені, мізерією, на відміну від жінок західнонімецьких.

Що деяким ізраїльтянкам через ту конкуренцію не вдається «прикрасити» життя-буття ветеранів та інвалідів,— то, гадаємо, іще півбіди. Скрутніше, здавалося б,

при такій, даній йому рідними співвітчизниками, непри-
надній характеристиці доведеться західнонімецькому
жіноцтву. Але ї тут усе-таки знайдено просвіток: не
один із іноземців, зокрема тих, що приїхали в Західну
Німеччину на заробітки, хотів би з німкенею побратися.
Часто-густо пояснюється це не чистими сердечними по-
риваннями, а прозаїчною буденною необхідністю, твере-
зим розрахунком: такий шлюб дає іноземцеві право ста-
ти громадянином ФРН, а значить, не боятися, що тебе
можуть витурити із цієї країни.

Але оформлення шлюбу пов'язане в ФРН із деяки-
ми формальностями. Коли ж ідеться про шлюб із іно-
земцем, то справа ще й особливо ускладнюється. А от
у сусідній Данії з цим не воловодяться — усе обладну-
ють за кілька хвилин. Кордон же між обома країнами
практично відкритий.

От дехто й зметикував, що цим можна із вигодою
покористуватися. І народився новий вид бізнесу: уклав-
ши полюбовну усну угоду, німкеня з ФРН іде з іно-
земцем у Данію, бере там із претендента на її руку до-
мовлену суму грошеньят і бере із ним шлюб. Після цьо-
го новоспечени молодожони відправляються у подальші
життєві мандри кожен своєю дорогою, без будь-яких
претензій одне до одного: вона — із поповненим гаман-
цем, він — із жаданим шлюбним свідоцтвом, яке дає
право на спокійніше життя...

Бізнес є бізнес, і в цьому його виді, як і в кожному,
дехто проявляє підвищенну активність і кмітливість: за-
хіднонімецька газета «Франкфуртер рундшау» якось,
наприклад, повідомила, що дві німкені вмудрилися за
одним рипом узяти три «шлюби» в трьох різних датсь-
ких загсах...

Щоправда, як і в кожному бізнесі, не завжди ї тут
усе закінчується гладко. Так, наприклад, три «нарече-
ні» узяли, було, з трьох «женихів» по п'ять тисяч ма-

рок, а через півгодини після відвідин загсу «чоловіки» проявили характер: випробували на «дружинах» свої кулаки, відібрали у них гроші й димом здиміли разом із жаданими шлюбними посвідченнями.

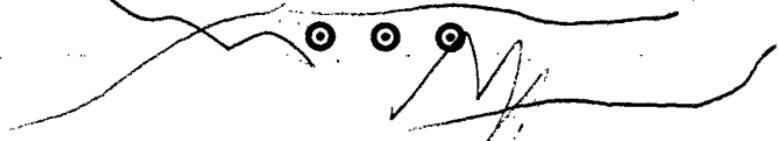
Але подібні «сімейні драми» нічого не важать — скрути з кандидатками у «дружини» не передбачається. Іх, гадаємо, може навіть побільшати. Зокрема, коли зважити на те, що значна частина західнонімецьких безробітних — молодь, у тім числі, звісна річ, і юні представниці слабкої статі. За таких умов спокуситися підробітком на шлюбних оборудках не так-то уже й важко. Тим паче, що безробіття приборкати не вдається...

Отож і думається: якби та американська новація із «жінками напрокат» перескочила через океан, то у деяких краях могла б і прижитися — передумови для цього є. Тоді грошовитим чоловікам було б там менше клопоту із тими каталогами та замовленнями на дружин.

До речі, ті ж таки США, як донесло агентство Рейтер, стали колискою іще одної новації у сфері сервісу: якась Кетрін Вікофф, як і її вищепоіменованая співвітчизницея Карен Донован, теж узялася робити бізнес на своїх посестрах — упорядила компанію по найму жінок, які ладні виносити й народити дитину для бездітного посімейства. Дитину та сім'я перебирає в свої руки одразу ж після народження.

Доктор Паркер, поговоривши із 150 жінками, які погодилися «здавати себе в оренду», вияснив, що пішли вони на це заради заробітку...

Процвітає, як бачите, ініціатива, породжена життєвими питаннями та проблемами жіночтва. Процвітає і пажче: кому — тлустим бізнесом, а кому — не вельми ароматним підробітком на гіркий кусень хліба насущного.

УПИРІ МАРЯТЬ КРОВ'Ю

От живемо ми собі та поживаємо. Трудимося, відпочиваємо, ділами своїми добрими та білим світом милюємося.

А того й у голову собі не беремо, що десь там, хтось там над долею нашої ревні слізози лле; що десь там, хтось там нашим майбутнім, долею України так клоочеться, так клопочеться, що не тільки голова у нього обертом іде, а й у голові геть усе не в той бік крутиться.

І вже до того докрутилося, що далі й нікуди.

Ось послухайте.

Є у Канаді така собі газетка. І хоча називається вона «Гомін' України», але зі справжньою Україною нічого спільногого не має. І мати не може. Словом, ідеться про бандерівську рептильку.

Так от у тому самому «Гомоні», під рубрикою «Вояцька ватра» час од часу друкуються писання «колишніх вояків УПА в Канаді і ЗСА», як іменують себе ті недобиті бандерівські зарізяки, що від страху перед гнівом народним цвигнули у Канаду і США.

І ось під тією рубрикою у тому «Гомоні» з'явилася редакційна стаття «Напередодні грядучих подій».

На які ж то такі «грядучі події» нашорошили вуха бандерівські упирі? Що ж то ім увижаеться?

Виявляється, що (цитуємо): «..оце є всі ознаки на те, що ще діждемося, і то вже може швидко, третьої, може найбільшої і найстрашнішої світової війни...»

Ось воно що! Курці, як відомо, просо сниться. Упирям же, як бачите, й уві сні приємно лоскоче ніздрі запах крові. Іх тішить надія ще діждатися свіжини.

Вони ковтають слину при самій тільки думці про жаданий кривавий банкет. Але, як-то повелося, прикривають од людського ока свою запінену пащу старою, засмальцованою машкарою «уболівальника за долю

України». Драсуючи брудними чобітьми навіть подобу людяності та пристойності, прокляті українським народом могильники безпardonно заявляють: «...насушаючу на світ загрозу третьої світової війни сприймаємо, як ще одну, може, останню, може, найщасливішу нагоду для української нації...»

Возрадуйся ж, народе український! Є кому за тебе думати, є кому за тебе подбати!

Ти, народе, ореш та засіваеш лани свої, прикрашуєш свою землю садами, будуєш, твориш літературу та мистецтво, розвиваєш науку, ростиш дітей і вважаєш, що це — щастя. Ти вважаєш, що щастя — жити під мирним небом у злагоді з іншими народами.

А воно ж, виявляється, не те! Справжнє щастя, виявляється, може осісти та зігріти тебе тільки за тієї умови, коли на твою голову, на голови дітей твоїх рине вогонь «може найбільшої і найстрашнішої світової війни».

Звичайно, оті твої, народе, «доброзичливці» уповажують у глибині душі на те, що при цій «найщасливішій нагоді» і їм пощастиТЬ погрітися. Але на багато не зазіхають: їм аби тільки добре погріти руки на тому світовому вогні — прибрati до рук Україну.

Заради цього вони здатні й готові на що завгодно. Головне — щоб нагода була!

Згадаймо-но:

коли фашистський звір іще тільки гострив на нас пазурі та напружувався для підступного стрибка, вони вбачивши у цьому «щасливу нагоду», загодя засукали рукави і радо потопали до нього у лакузи;

коли гітлерівські полчіська посунули на нашу землю, вони, як собаки за возом, побігли за ними і взялися за брудну, криваву роботу;

коли «третій рейх» наказав довго жити, вони, заліз-

ши у нори, продовжували й далі вправлятися у катівському ремеслі.

Врешті їх викирили із нір. І тоді якась частина недобитків, утікаючи від справедливого суду народного, прошмигнула на Захід.

Тут сунівські кровожери обмацали свої потрощені ребра, зализали рані, оговталніся, обнюхалися і знову заповзялися бити поклони перед капищами зловісних ідолів руйнації, смерті, насильства та розбою.

Упирі марять свіжою кров'ю і зиркають довкола хижим оком у надії на «ще одну... може, найщасливішу нагоду».

Переступивши останню грань цинізму і вандалізму, божевільні виродки заявляють: «Коли б навіть у цій війні мала б загинути половина людства, або й більше, на наш погляд,— це ще не була б завелика ціна»...

В той час, коли ми з високих трибун перед усім світом стверджуємо, що найперше, самою природою визначене, людське право — це право на безхмарне, щасливе життя, бандерівські упирі раді б позбавити життя половини людства, аби придатити своїм закривавленим чоботом землю України! Вони раді б знищити половину (а то й більше!) українського народу, аби тільки видряпатися йому на шию!

Про другу половину могильники уже самі подбали є: є у них добре вишколені, з солідним досвідом фахівці — і зарізяки, і сокирники, і вішателі, і просто душителі.

Возрадуйся ж, народе український! Возрадуйся і воздай заслужену шану «доброзичливцям» твоїм — побажай їм наглого скону!

Щоб і недовго ногами совали!

ОДНА ВІДГАДКА НА ДВІ ЗАГАДКИ

Згадалися дві історійки. Вірніше — два факти. Кур'йозні, як на перший погляд, факти...

З якихось пір почала була в Ізраїлі військова уніформа семимильними кроками у моду входити.

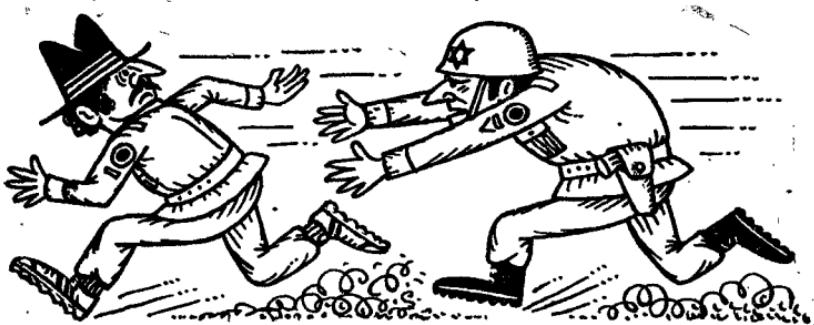
Ні, вона й до того пасербицею там не животіла — завжди була на видноті привілейованій, і коли кажемо, що модною стала, то маємо на оці лише те, що з якихось пір набула вона в Ізраїлі широкого вжитку й серед люду цивільного.

Потяг до того облачення набрав такого розмаху та сили, що аж привернув пильну увагу високих чинів військових: як повідомило агентство Рейтер, патрулі військової поліції кинулися, за повелінням згори, шастати по вулицях ізраїльських міст та всіх у військову форму одягнених за фалди хапати. І чимало хто з тією уподобаною одежею розлучився — довелося роздягатися та віddавати її патрулям.

Дивно воно якось виходить.. Дивно й незрозуміло... Підігрівати вояовничий дух, надихати ним громаду, всіляко втovкмачувати їй, що без нього й жити не можна,— це в сучасному Ізраїлі начебто ішe ж практикується! Справа ця, можна сказати, навіть піднята на щабель державної політики! То ж, здавалося б, таке поповнення ізраїльтянами своїх гардёробів годилося б тільки вітати на високому рівні — як масовий вияв вояовничого патріотизму, як своєрідну демонстрацію прихильності до такої політики державної, як підтримку її. А замість того — маеш! — витрушуєть із уніформи!..

Подумалося: може, робиться це, аби небезпечної плутанини не було, аби боєздатність війська жертвою на віттар моди не лягла? Бо це ж до чого могло б дійти, якби цивільне посполитство під натиском моди з армією перемішалося! Ти, збитий із пантелику тією

уніформою, гадаєш, що перед тобою вимуштрований вояка, а це — просто собі патріот. Хай навіть і войовничий, але все-таки — лише патріот, який, чого доброго, ані честі віддати, ані відлепортувати толком не тяжить, не кажучи вже про справи серйозніші, що ними ладно вишколене ізраїльське воїнство займалося — та й нині займається! — хоча б у тому ж таки Лівані...

Дещо прояснила заява представника міністерства оборони Ізраїлю. Він розтлумачив: до операції «Роздягання» вдалися з єдиною метою — повернути десятки тисяч комплектів уніформи, викрадених із військових складів.

Значить, чому роздягають — ясно.

Але чому ж одягаються?! Чому та військова уніформа так у цивільного люду в моду ввійшла, що він навіть незаконним, як виявляється, способом на неї розжитися поривається?!

Може, це все-таки, як уже говорилося, масова демонстрація отієї самої підтримки та схвалення?..

Але ж останнім часом трудящі ізраїльтянин усе масовіше вдаються до прямих демонстрацій, аби виразити своє невдоволення політикою уряду...

Загадка...

А ось — іще одна.

Посилаючись на свідчення ізраїльської поліції, те ж агентство Рейтер повідомило, що тамтешні злодії тепер полюють за коштовностями, іноземною валютою і електроприладами.

Ну, коли йдеться про коштовності чи оту ж валюту, то злодії ніколи од них носа не вернули. Хоча так настороне, щоб це аж увагу широкої громадськості привертало, раніше за ними й не полювали, але завжди мали цю здобич за вельми жадану й пожиткову. Так що тут можна бодай щось зрозуміти. А от електроприлади?!

Загадка...

Здавалося б, що між загадковим потягом ізраїльського посполитства до військової форми і таким же загадковим фаховим інтересом ізраїльських злодіїв до електроприладів нема нічого спільного.

А тим часом у обох цих загадок — одна, спільна відгадка.

Щоб підійти до неї — перейдемо до ще кількох фактів...

Як стало відомо із газет (ми, наприклад, дізналися про це із західнонімецької газети «Зюдойче цайтунг»), Нава Руссо, працівниця соціального забезпечення Ізраїлю, купила якось три недільні газети для себе та іграшкове відерце із совком для своєї доньки.

Факт, звичайно, приємний. Але побоюємося, що він прошмигнув би повз увагу журналістів і світова громадськість ні сном ні духом про нього не відала б, якби не ще один факт: покупка ця обійшлася у 2900 шекелів — якраз у стільки, скільки одинадцять років перед тим та ж Нава Руссо витратила на купівлі будинку...

Сьогодні на три газети й іграшкове відерце (та ще й із совком!) із такою сумою уже не розмахнешся, бо...

Але краще — факти.

При розрахунках у шекелях тепер користуються кур'єрами, бо вдаватися до послуг пошти — діло нікудишнє: за час, поки якась там сума мандрувала б до адресата, вартість чека стала б значно скромнішою. Але спричинилася б до цього не млявість пошти, як дехто може подумати, а та прудкість, із якою шкель зневірюється. Очевидці свідчать, що на базарах старого Єрусалима розмінна монета іноді цілими кошелями продається. Бо її вартість уже менша од вартості того металу, із якого вона одштампovanа.

Одне слово, інфляція у Ізраїлі несеться нестримним чвалом, і шекель — тамтешня розрахункова грошова одиниця — геть на пси зійшов. Отож і ясно, що злодії тамтешні не вважають рідних грошей за щось варте уваги та ризику, і віддають перевагу коштовностям, інвалюті та й навіть електроприладам — у них стала вартість.

Тим часом ціни, вартість життя — ростуть, як на дріжджах. Значить, треба економити й на одежині. А придбана в якогось спритника крадена військова форма обходиться дешевше, ніж магазинна одіж. Звідси й потяг до уніформи.

От вам і розгадка обох загадок...

А чому на «землі обітованій» до такого дійшло — це вже ні для кого не загадка: левова частка — половина валового національного продукту — тель-авівськими правителями відвальюється на поживу не дуже-то шанованому в наш час божеству — богу війни Марсу.

Ненаситний бозя жере — аж чавкає, тільки за вухами лящити!

ПІСЕНЬКИ ІЗ ЗНАЙОМОГО РЕPERTУАРУ, АБО ДЕЩО ПРО ДУХІВ І ДУХ

Не знаю, як ви, а от я — в чім і признаюся щиро —
донаедавна чомусь не те що не чув, а навіть і не здога-
дувався, що за морем-окіяном, десь ув Америці далекій,
співак на імення Енді Варол є.

Це, що й казати,— прогалина в моїй обізнаності зі
світовою культурою; проріха, крізь яку мое анальфабет-
ство свого невмиваного носа на світ більй витикає.

Але я не дуже тим переймаюся, духовно злиденні-
шим, як не дивно, себе не почуваю. І коли оце мову про
вищезгаданого служителя муз завів, то зовсім не з по-
ривания притъмом якось ту діру бодай про людське око
заткнути. Мене аніскілечки не цікавить, яким репертуа-
ром Енді-співак собі на хліб заробляє. Скажу більше:
мені геть-таки байдужісінько, яку лепту вносить Енді
Варол у загальнолюдську скарбницю духовну.

Інша справа — дух!

Оце вже цікаво. Тут байдужим бути — гріх.

Але дух той у даному випадку теж нічого спільногого
із духом святого мистецтва не має.

Штука, бачите, в тім, що Енді Варол, як повідомляє
њью-йоркська газета «Віллідж войс», не тільки співає,
а ще й може духів із того світу викликати й бесіди із
ними вести. От у такий спосіб, як із тієї газети дізнає-
мося, він якось і з Адольфом Гітлером бесідував, «узяв
інтерв'ю» в нього.

Це, правду кажучи, теж не таке-то вже, щоб аж
ой, диво: «розмови» з небіжчиками на Заході не від-
учора практикуються. Коли — з більшним, коли — з мен-
шим розмахом.

Останнім часом — із великим.

А спричинилися до такого нападу балакучості зов-

сім не містичні, а цілком реальні, виплоджені тамтешнім життям-буттям притичини.

Візьмімо хоча б той же благословенний край, де Енді Варол свої таланти демонструє. Безробіття, воєнний психоз, розгул злочинності породжують непевність у власних силах, страх перед майбутнім. І — результат: двадцять процентів населення США — сорок мільйонів чоловік! — хворіють неврозом.

Притлумлений страхом перед днем прийдешнім, за смиканий американець (та й не тільки, звісна річ, він) хоче знати, що ж на нього у тому дні прийдешньому чигає; зневірившись у обіцянках мужів державних та у прогнозах учених провидців світу сього, він ладен шукати собі порадників, розрадників та провидців на тому світі.

А раз є попит на потойбічних оракулів, то, звичайно, знаходяться й умільці, готові тим попитом скористатися, прибравши роль посередників між суспільством і замогильними «консультантами»...

І от, заповзявшись таким робом завісу перед таємничим майбутнім підняти, американський співак Енді Варол зупинив свій вибір на персоні Адольфа Гітлера, «викликав» його «дух» і «взяв інтерв'ю» у нього...

Може, це й прошмигнуло б мимо нашої уваги, коли б, як уже говорилося, не дух...

Почав «інтерв'юєр» із запитання інтимного, сказати б, характеру — закортіло йому знати, чи подобалося Гітлерові фюрером бути, на що той відповів: «Це було прекрасно».

Після цього екскурсу в приємне мінуле перейшли до питань сучасного міжнародного становища, до його перспектив.

Тема розмови, як бачите, була дуже серйозна. Сьогодні вона привертає пильну увагу мільйонів і мільйонів людей у різних куточках нашої Землі-матінки сущих.

І я не боюся пальцем у небо тицьнути, сказавши, що саме це й привернуло до неї увагу Енді Варола...

Гітлер охоче вдовольнив цікавість свого співбесідника — відповів на запитання. Так що, дякувати фюреру, тепер Енді може й темноту нашу належним чином просвітити.

От, зокрема, фюрер передбачив «скорий крах Радянському Союзові», виклав свою авторитетну думку про теперішню американську адміністрацію, сказавши, що вона «краще його зрозуміла». А щоб сумніву у цьому не було, продемонстрував і своє розуміння та схвалення відомих поглядів тієї адміністрації: висловив переконання, що «ядерну війну можна вести і виграти»...

Як бачите, без духу тут і справді не обійшлося — ним од того «інтерв'ю» за версту у ніс б'є! Це дух бездумного авантюризму, гнилий дух антирадянщини і антикомунізму. Дух, що ним дехто намагається затуманити людський розум, аби легше було свої темні оборудки вершити...

Але вернімося-но до самого того «інтерв'ю».

Опірч хіба що вельми сумнівного, як на здорову голову, але багатомовного фюрерського комплімента на адресу сучасної американської адміністрації (краще його зрозуміла!), нічого нового в ньому нема. Оте каркання про «скорий крах Радянського Союзу» — стара, як відомо, пісенька, один із коронних номерів того ж таки Гітлера: під хвацькі марші «бліцкрігу» він, запіншившись, її ще в 1941 році кукурікав.

Закінчилося те співаннячко передсмертним скавулінням битого собаки...

Але й у гітлерівському репертуарі та пісенька була не нова: ще з 1917 року починаючи, по деяких краях, зокрема, й за тим же морем-окіяном, щось дуже подібне звучало. Була то вельми модна в певних колах пісенька про «скорий крах» Радянської влади.

Співали їй переспіували її на всі лади їй голоси,
аж поки ім не заціпило...

І от — знову!...

Звичайно, із «духом Гітлера» Енді зшарлатанив: у ним самим задуманий, продуманий і самим же ним виконаний номер під назвою «Інтерв'ю» той « дух» за вуха притягнений. Для більшого, сказати б, «авторитету». Але в тім, що голос покійного претендента на світове фюрерство він підключив до хору сучасних претендентів на цю роль, логіка, безумовно, є: у їхніх голосах співзвучність виразно уловлюється. Та їй пісеньки — усе старі, знайомі.

До речі, сповнена оптимізму співаночка на тему війни, яку «можна вести і виграти», — теж іе нова. Тільки тепер вона виконується в новій, вашингтонській, обробці, під супровід пентагонівського оркестру, основна роль у якому відводиться ударним інструментам. Точніше — ядерно-ударним.

Еге ж, не нова пісенька: і той же Гітлер, і до нього дехто — всі воїн теж розраховували, що «можна вести і виграти». Навіть були переконані, що виграють.

Та заграли за ними труби похоронні.

А декого їй так, без музики, на смітник історії викинули.

Між іншим, місця на ньому ще вистачає...

СЕКРЕТ УПАКОВКИ

(Замітка з приміткою)

Воно наче б і дрібничка, а от — цікаво! А коли починаєш роздумувати над цим, то ще й більша цікавість розбирає: чому, ну чому та упаковка така скромна?..

Але — стривайте-но: ви ж, либонь, не «в курсі» про що мова.

Значить, так. Профспілковій пресі сам бог, як-то кажуть, велів займатися у першу голову справами профспілковими, які, так би мовити, являють собою животрепетний інтерес для представників тієї чи іншої професії. Журнал англійської профспілки вчителів теж, звісна річ, — не виняток. Отож, ступаючи нога в ногу з практикою англійської педагогіки, він умістив якось на своїх сторінках рекламу однієї фірми, яка люб'язно пропонувала свої послуги в благородній справі виховання підростаючого покоління: обіцяла забезпечити замовників доброякісними, фабричного виробництва різками для шмагання дітей.

Як можна із тієї реклами судити, фірма береться задоволити при цьому найвибагливіші потреби тих, хто тонко знається на секретах виховного процесу, враховує вікові та інші особливості своїх підопічних. Так, наприклад, серед рекламиованої продукції є навіть різки «формату для дитячого садочка», які призначаються «для маленьких дітей, що їх звично карають, розклавши на батьківських колінах».

Усього пропонується на вибір аж вісім типів різок. При цім у рекламі зазначається, що замовникам вони фірмою доставляються в упаковці, «яка не впадає у вічі».

От саме це «не впадає у вічі» нам якраз у око впало і дуже цікавість нашу підігріває. Ну чого б це: ні сіло ні впало — така скромність! Упаковка ж, коли про рекла-

му товару йдеться, — не остання шпиця в колесі. Врешті, вона й сама за рекламу править. От якраз би й годилося, аби увагу до себе привертала, в око впадала!

А тут — усе навиворіт виходить...

Аж дивно...

Якби ж то, скажімо, про якусь недозволену продукцію ішлося,— так ніж: Великобританія — єдина в Європі країна, де така продукція може мати законний збут. Бодухопелити дітей — це тут діло традицією освячене і ретельно практикується у багатьох школах. Учителям навіть особливих причин не завжди шукати треба — аби тільки охота була, а привід завжди знайдеться. Так, наприклад, 14-літнього сина Джейн Козанс із Глазго класний керівник «присудив» до ґрунтовної хlosti тільки за те, що той, аби скоротити дорогу додому, пробіг через кладовище, що зі школою сусідує.

Щоправда, деякі вчителі, треба їм віддати належне, у своїй педагогічній практиці многотрудній обходяться без різок — віддають перевагу ремінним нагайкам, паскам, гумовим шлангам, металевим лінійкам, Мабуть, на цю частину вчительства, як на потенціального шанувальника її продукції, фірма не розраховує.

Але ж вона розраховує на ту частину англійської громади, яка теж, не покладаючи рук, трудиться над вихованням молодого покоління в домашніх умовах. Недарма ж у рекламі з такою шанобою згадуються «батьківські коліна». І коли йдеться про доставку фірмою замовникам вищезгаданної продукції для домашнього вжитку, то, думається, була б саме раз така упаковка, щоб усім у очі впадала: батькам-бо, що не кажіть, а приємно, коли й інші бачать, що вони іа витрати йдуть, аби тільки їхнє дитя ума-розуму иабиралося; хай би сусіди, зачувши, як твоє чадо верещить, знали, що виховуєш ти його не якоюсь там примітивною реміннякою чи чимось іншим, що під руку попало, а за свої кровні, спе-

ціально для цього купленою патентованою різкою відповідного формату.

Але ж упаковка така, що сусіди та знайомі можуть на ту посилку й уваги не звернути, можуть і не здогадатися, що ти оце витратився, аби нащадкові своєму жовторотому сюрпризик зробити...

Подумалося, було: а може, ота скромність, ота непримітність упаковки пояснюється тим, що хазяїм фірми за свою продукцію соромно?.. Та знову ж таки — ні: розхвалюють же он, рекламиують привсеслюдно!..

Та й справді, чого б ім, питается, соромитися?! — продукція, як можна судити, — високоякісна; асортимент, як самі бачимо, — широкий... Одне слово, англійцям, коли про виховання їхньої зміни йдеться, нічого собі душу ятрити — можуть бути спокійні: є, слава Богу, чим виховувати!..

А от самій тій зміні — на душі неспокійно. І не тільки тому, що багатьом її представникам на тернистому шляху до знань доводиться близько знайомитися з високоякісними різками. Це ще можна було б якось терпіти, якби у зміні була певність, що за терпіння їй вдастася якщо й не сторицею, то обов'язково хоча б дешицею; що набуті знання допоможуть у подальшому, уже самостійному, житті-бутті.

А упевненості такої якраз і нема: з випускників британських середніх шкіл тільки якісь частині фортунить знайти роботу. І просвітку в цій ситуації не видно.

«У Великобританії,— писав якось нью-йоркський журнал «Ньюсуїк»,— де рівень безробіття один із найвищих серед країн Спільногого ринку, консервативний уряд... як і раніш, вважає своєю головною метою загнуздання інфляції, навіть ціною дальншого зростання кількості безробітних...»

Із мільйонів англійських безробітних третина — молодь віком до 25 років. І це — не тільки ті, в чиїй па-

м'яті ще свіжі спогади про шкільні різки, а й молоді спеціалісти з вищою освітою. «Сьогодні, — як писав той же «Ньюсуїк», — багато молодих громадян втрачають надію на те, що їм узагалі коли-небудь удастся знайти роботу. Все більше юнаків і дівчат закінчують вищі учбові заклади, але освіта не допомагає їм у трудовлаштуванні.

ванні. «Тепер нема сенсу старанно вчитися, — твердить один із урядових економістів Великобританії. — Навіщо набувати знання, якщо у вас стільки ж шансів улаштуватися на роботу, як і в найлінившого студента з вашої групи?»

Еге ж, молоді не з медом доводиться.

Але ж решта англійців, здавалося б, може при такому забезпеченні високоякісними різками, втішатися бодай тим, що за виховання молодого покоління нічого боятися. Та, як не прикро, а й над цією втіхою загроза

нависла. І справа навіть не в тім, що після багаторічного розгляду скарги уже згадуваної нами Джейн Козанс європейський суд у Страсбурзі виніс ухвалу, в якій указується, що шмагання дітей різками у англійських школах без згоди батьків суперечить Європейській угоді про права людини й мусить бути відмінене. Ні, не в цім справа. Бо ухвали — ухвалами, а традиції — традиціями. Англійці ж, як відомо, уміють свої традиції оберігати. Так що іще надвое бабка ворожила.

Справжня загроза з іншого боку насувається. Не із заморського Страсбурга, а із Лондона.

І достатня кількість, і широкий асортимент першокласних різок — то ще все: треба, щоб було ще й кому тими різками орудувати. Тим часом число вчителів у англійських школах, як і число самих шкіл, помітно зменшується. Бо сьогоднішній англійський уряд, велемовно глаголячи про боротьбу зі злоякісною пухлиною інфляції, нещадно відпанахує живі шматки від асигнувань на соціальні потреби, в тім числі й на освіту. При тому другою рукою щедро відсипає грошенята на воєнні рихтування. А щоб приглушити дзенькіт благородного металу, витрачуваного на неблагородні цілі, усе оте в заялюжені словеса про «радянську загрозу» загортается та упаковується...

О! Якраз оце на думку спало, що незрозумілу скромність фіrmової упаковки для різок можна пояснити хіба що одним: дивлячись, як уряд «економить» на елементарних соціальних потребах, фірма вирішила зекономити бодай на елементарній упаковці.

І це, звичайно, можна зрозуміти. Тим паче, що така торговельна політика фірми, на відміну від політики уряду, ані життєвим інтересам, ані самому життю англійців не загрожує.

Примітка:

Ішлося нам про розгадку дивної непримітності упаковки різок, призначених для англійських діточок та підлітків. Тож тільки тому й зайшла у нас мова саме про англійську, а не про західнонімецьку, скажімо, чи італійську, чи ще якусь там молодь. Тільки тому. Бо, з огляду на турботу про майбутнє своїх молодих громадян, Англія (якщо, звичайно, не враховувати різок) — зовсім не виняток: у сьогоднішньому світі західному щороку сотні тисяч недавніх школярів, іще й не нюхнувши свого хліба трудового, прилучаються до безробітної молоді, з якої чимало хто вже й утратив надію до того хліба дожитися.

Ось що пише французький лікар Жак Делівер, спеціаліст по виробничій профілактиці: «Безробіття викликає у молодих людей розладнання, які характеризуються депресивним станом, глибоким відчуттям власної непотрібності, самотності й туги. Зміна характеру й поведінки можуть супроводжуватися схильностями до наркоманії та алкоголізму».

За даними американського центру по контролю над захворюваннями, коли в 1950 році на кожні 100 тисяч чоловік припадало 4,5 самовбивства серед молоді, то в 1980-му — уже 12,3. А американський лікар-соціолог Х. Бреннер підрахував, що при зростанні безробіття лише на один відсоток смертність зростає на 1,9 відсотка, кількість самогубств — на 4,1 і на 5,7 відсотка підскажує кількість убивств.

Щоб дійти таких висновків та зробити подібні підрахунки, ім не треба було, як це зробив журнал «Ньюсуйк», на Англію свій погляд звернати — вистачало й домашніх, сказати би, фактів.

ПРО ОПЕРАЦІЇ ТА ОПЕРУВАННЯ КРАСИВИМИ СЛОВАМИ

(Ілюстрація до питання про можливості)

Операції, як відомо, бувають різні. Тому одразу ж уточнимо: йтиметься не про воєнні, не про технологічні й тому подібні операції: мова — про операції фінансові, торговельні та хірургічні.

Необхідиою умовою для першої з них є, звісна річ, наявність отих самих фінансів; друга стає можливою при наявності товару і покупця; третя часто-густо стає необхідною при наявності (тьху! тьху! тьху!) якоїсь болячки.

Не будемо говорити про кожну із них окремо, бо в даному разі не тільки потреби, а й можливості такої нема: у «вільному світі» ці три операції тісно переплітаються. Хірургічна операція там здебільшого пов'язується з операцією фінансовою: полегшує не лише стан пацієнта, а й робить відчутно легшим його гаманець. Останнім же часом, у зв'язку з успіхами хірургії, до цього приплюсувалися ще й операції торгові. В прямому розумінні цього слова. Це — коли в одного є фінанси та ще й — болячка, а в іншого — нема болячки, але катма й фінансів, а то й нормальної можливості заробити своїм трудом якийсь гріш на життя, і тоді, загнаний у безвихід, отой другий зголошується лягти під ніж хірурга, щоб продати частину самого себе. Отому першому...

П'ятдесятидвірчний аргентинський робітник написав оголошення: «Я продам нирку, око й будь-який інший орган, щоб мати можливість харчуватися і сплатити свої податки». Журналістам, які поцікавилися, чому він вдався до такого, сказав: «Ось уже кілька місяців

я шукаю роботу, але знайти її неможливо. Становище мое безвихідне»...

Покупців у таких випадках, звичайно, не бракує.

Широкої практики це, зокрема, набирає в «країні необмежених можливостей» — Сполучених Штатах Америки, де, як відомо, процвітає ішо й «суспільство рівних можливостей».

Ну, щодо суспільства усіляких там можливостей, то (хай мені уже вибачать творці того рожево-оптимістичного терміна) в даному випадку тут із ним щось явно не витанцюється. Бо що ж то, питается, за рівні можливості, коли один має, скажімо, двоє нормальних очей і може одне продати, щоб було що на зуб покласти, а інший має тільки одне здорове око, а друге мусить купувати!

Та й із «необмеженими можливостями» за такої ситуації щось не все до ладу тулиться.

Але це ми вже маємо справу з оперуванням красивими словами, а нас цікавлять операції...

Так от, у тій же Америці навколо тих торгових операцій суперечка розгорілася: одні — за те, щоб цей «бізнес» вільно процвідав, інші — проти.

Член палати представників Альберт Гор належить до останніх. За його ініціативою в комісію палати по прибутках і витратах було внесено законопроект, за яким продаж і купівлю людських органів слід вважати злочином.

А от канадець Лері Ернест Картер — іншої думки про це. Він, щоправда, не належить до законодавців. Не належить він і до тих, хто може трусонути каліткою, аби за рахунок чийогось каліцтва підрихтувати своє здоров'я. Як можна судити, Лері Ернест Картер належить до тих, чий гаманець навряд чи легко переніс би звичайну операцію на хворій, скажімо, нирці його хазяїна.

Дякувати долі, обидві нирки в Лері Ернеста Картера цілком здорові. Якраз тому він і не може підтримати ініціативи американського конгресмена. Бо вона заликає єдину шпарину, крізь яку Лері Ернест Картер сподівається вибратися із безвиході: іще до того, як ініціатива Альберта Гора набула форми законопроекту, Лері Ернест Картер зголосився продати свою нирку.

В листі до Альберта Гора Картер виклав свій погляд на проблему, яка спричинилася до суперечки в «суспільнстві рівних можливостей».

Врешті, в тому листі якраз саме про можливості й ідеться. Картер пише: «Продаж якихось частин власного організму, очевидно, обіцяє бідним єдину можливість вирватися із зачарованого кола бідності. Моя нирка — єдиний капітал, яким я ще володію і який можу продати, щоб мати шанс вивчитися й улаштуватися на пристойну роботу... Мені значно більше підходить по жертвувати однією ниркою, ніж принести в жертву потенційно найпродуктивніші роки моого трудового життя».

Лері Ернесту Картеру (і таким же, як він, горопахам) можна тільки широко, по-людському поспівчувати. Тим паче, що надії, які він покладає на свою «єдину можливість», вилами по воді писані. І то не лише тому, що законодавці можуть ту його «єдину можливість» іанівець звести, а навзамін дати можливість бути причисленим до компанії потенційних злочинців: є всі підстави побоюватися, що навіть набута такою дорогою ціною освіта дасть йому лише дуже й дуже сумнівний шанс на успіх. Он, наприклад, 38-річний іспанець Вісенте Меріно уже й вивчився — закінчив курси французької мови. І три роки марно шукав роботу за фахом. Врешті заявив, що готовий по жертвувати ногою, ниркою чи якимось іншим органом, якщо йому дадуть роботу.

Ну, це — Іспанія. Але ж, як догадуємося, й серед

канадських та мільйонів американських безробітних теж не бракує таких, що уже науки пройшли. І ці знання та уміння ім мало допомагають.

Та й фахівці (в галузі бізнесу на безробітті) нібито не дуже радять на такий шанс розраховувати.

Так, наприклад, у Чікаго розгорнула діяльність «Челленджер Грей енд Кріスマс» — перша у США фірма, яка консультує тих, хто шукає роботу. Журнал «Ю. С. ньюс енд Уорлд ріпорт» опублікував інтер'ю з її президентом Дж. Челленджером. Так от, на запитання, до чого усе-таки найкраще вдатися безробітному, щоб отримати місце, президент фірми зі знанням справи сказав: «Для того, щоб знайти роботу, найкраще відправитися на вулицю і обходити одну компанію за другою...»

Отут і справді широкі можливості відкриваються: компаній-бо усіляких там чимало — є куди попоходити!

Одне тільки цю світлу перспективу затуманює: на ті обходини не кожен зможе взуттям настарчитися.

ТО-ТО ВЕСЕЛО ЖИТЬ!..

Не будучи нам ані братом, ані сватом, ані навіть троюрідною тіткою через дорогу навприсядки, дехто дуже й дуже за нас уболіває: не в такому, бачите, суспільстві ми, нещасні, живемо, як би жити слід, не так і не туди те суспільство іде. От якби звернуло (а вони навіть ладні шепнути, де, куди і як саме звертати), то, вважай, вийшло б на битий шлях та й потюпало б прямісінко до радошів земних. А так — і живеться нам не весело, і суспільство наше то з сим, то з тим упоратися не може — сили життєвої їйому, бачите, бракує, та й взагалі — нежиттєздатне воно... От у них — зовсім інший коленкор: саме (і тільки!) в їхньому ладові та укладі суспільному життєтворна та життєдайна сила таїться...

Можна було б і посперечатися. Але не будемо — сказано ж: не показуй пугачеві дзеркала, бо він і сам знає, що гарний. Тож давайте просто глянемо тільки на дещо. Бо оте «дещо» — штука дуже цікава: іноді може багато про що сказати...

Виявляється, справа з отією їхньою силою не така-то й проста. От послухайте-но...

Джіно Мартінолі — не те, щоб якесь аж цабе: керує міланським центром по вивченню соціальних асигнувань. Але, звісна річ, не згірш отих, хто там у великих цабе ходить, розбирається, що й до чого. Отож, налюбувавшись якось юрмами тих, хто, на відміну од нього самого, позбавлений можливості заробити на гарантований щоденний кусень насущного, синьор Мартінолі весело проголосив: «У цій велетенській масі безробітних міститься істинна життєва сила нашого суспільства».

Он воно що, та он воно як!..

Ну, а коли так, то суспільству тому можна бадьоренько уперед дивитися: усе говорить за те, що «сили» їще й додається: поважні західні експерти прикинули,

що за якихось п'ять років безробітних у Західній Європі побільшає разів у два; нема особливих підстав журисти, що й Америка на силі підупаде: дефіциту на безробітних там не передбачається, а думка професора Гарвардської школи бізнесу Куїні Міллеса така: «Індекс безробіття знову поповз угору».

Якщо брати на круг, то «істинної життєвої сили суспільства» під небом «істинної демократії» 30 мільйонів душ набігає. Ми ж не те що бодай би якимось там отакусіньким мільйончиком, а й сотнею повновартою козирнути не можемо: робота є для кожного, аби тільки охота була...

У цьому, що й казати, пасує наше суспільство перед іхнім.

Але нічого: уже он скільки живемо без тієї «життєвої сили» — якось і далі переб'emosя...

Хоча в безробітті таки ж і справді чимала сила тайтися (дає воно хазям та упорядникам того суспільства потугу робочу людину цупкіше за барки тримати) — самі хазяї та упорядники ті вважають за краще про це не говорити. А якщо й говорять, то не те, що думають.

Синьйор Мартінолі хоча й не так із одвертості, як із цинізму, але сказав те, що думає.

Тож послухаємо синьйора. Бо він скázav іще дещо... Окинувши веселим оком натовпи безробітних, Мартінолі впав у філософію і прорік: «Звичайно, не всім пощастиТЬ вижити, деякі змушені будуть щезнути. Але уявляєте, який нудний був би світ, якби усі були добрими, людинолюбними, чесними людьми?»

Гей, братя мої милі! Що ж то воно виходить?— Ми стараємося не тільки для того, аби земля наша достатком та красою для людини повнилася, а й щоб сама Людина усе кращою, воїстину гідною свого високого

звання ставала. І зовсім не туди, що в цей спосіб геть-
таки нудне та невеселе життя собі уготовуємо!

От у них — інша річ, ім нудота не загрожує: добрим, людинолюбним та чесним дядею його Препохабіє Капітал ніколи не стане — це йому протипоказано: доброю, людинолюбством та чесністю він бо калитки не натовче... Значить, буде не нудно. Весело буде...

Ну, а щодо тих, яким у тому світі веселому «не пощасти вижити», які «змушені будуть щезнути», то, звичайно ж, не виживуть, щезнуть. Хто (як цієї та й інших зим) — од холоду, хто (незалежно од пору року) — од голоду.

Бо бездомних — мільйони.

Голодних — теж.

За словами члена палати представників конгресу США М. Ліленда, 20 мільйонів американців «регулярно і постійно не мають шматка хліба».

І це, зважте, зовсім не та ситуація, коли за браком хліба доводиться пироги їсти. У Нью-Йорку начальник охорони «Ред еппл», великої мережі продовольчих магазинів, якось сказав журналістові: «Я можу показати вам місця, де вночі, коли ми викидаємо покидьки, уже через хвилину з'являється сорок чоловік у пошуках їжі»...

То-то весело жити!..

Не бідна на злидарів не лише найбагатша країна Заходу — і по інших краях тамтешніх вистачає люду голодного та холодного...

Змушені будуть щезнути...

А дехто й сам на себе руки накладе.

Не з нудьги, звісна річ.

За свідченням журналу «Політікл афферс», щороку кінчають життя самогубством близько 30 тисяч американців;

у 1984 році в ФРН, як повідомляла газета «Франк-

фуртер альгемайнє», покінчили з собою близько 14 тисяч чоловік, а понад двісті тисяч намагалися це зробити;

за даними «Брітіш медікл джорнел», безробітні в Англії у 10 разів частіше, ніж працюючі, роблять спроби звести рахунки з життям; а для тих, хто не має роботи понад рік, цифра ця подвоюється;

у Франції щороку намагаються накласти на себе руки близько 50 тисяч лише молодих людей, не кажучи вже про інших.

І все це — зовсім, як уже мовилося, не від того, що нудьга заїдає.

Дві західнонімецькі дівчини — шістнадцяти і вісімнадцяти років,— тіла яких знайшли в салоні автомашини, куди було підведено гумовий шланг од вихлопної труби, у посмертному листі так пояснили причину свого уходу із суспільства благоденства: «Нам нічого чекати від життя, ми все продумали і вирішили... Навчання у школі таке важке і вимагає багато сил, а шанс набути спеціальність настільки малий, що ми не бачимо перспективи. Ми шукаємо тепла і не знаходимо... І от ми звільняємо місце. На два чоловіка тепер буде менше...»

Тридцятисемирічний австрійський безробітний слюсар Рейнгард Гручинк застрілив свою 21-річну дружину і застрілився сам. У передсмертному листі до матері пояснив: «Несила дивитися, як бідує моя дружина і дитина»...

То-то весело жити!..

Хоча, щоправда, дехто вважає, що в тюрмі — веселіше.

Молодий англієць Пол Уільямс розпанахав ножем у Національній галереї дві цінні картини і здався охороні. Зробив це, щоб прихиститися в якісь лондонській тюрмі, аби мати дах над головою та бодай сякий-такий харч щоденний... Токійський безробітний Міцуо Оно, маючи в кишені готівкою лише 31 ієну, а на банківсь-

кому рахунку — нічого, узяв таксі та й вирушив із Токіо у нібито ділову кількасоткілометрову поїздку. Коли шофер припровадив його в поліцію, на лічильнику було вже 190 тисяч ієн. У поліції Міцоу пояснив: «Я хотів попасті в тюрму, бо життя там легше, ніж на волі»...

То-то весело жити!..

У нас, браття,— не те!.. Воно й зрозуміло: не в такому суспільстві живемо...

Та нічого. Якось перебиваємося. Я, наприклад, уже й звик. І то так звик, що й зовсім мені не хочеться, при здоровому глузді будучи, за тюремні грати з усіх сил рватися. Не спокушає мене й перспектива «змушеним бути щезнути». Навіть думка, що скромна моя персона при таких, як отам, у «раю» їхньому, порядках могла б удостоїтися честі належати до тих, хто вищезгадану «істинну життєву силу суспільства» представляє,— навіть, кажу, така думка мене чомусь не приваблює.

А до того ж я — так, як і ви, друзі мої любі,— за те, щоб добрих, людинолюбних, чесних людей у світі усе більшало.

Навіть якщо синьйор Мартінолі та іже з синьйором од нудьги та нудоти на стінку подряпаються!

БІБЛІОТЕКА «ПЕРЦА» № 313
Дмитрий Афанасьевич Молякевич
ЗА «РАЙСКИМИ» ВРАТАМИ
(На украинском языке)
Иллюстрации А. Монастырского
Издательство «Радянська Україна»

Редактор Ф. Маківчук

Здано до набору 12. 06. 86. Підписано до друку 04. 09. 86. ВФ 11734.
70×108₃. Папір газетний. Гарнітура літературна. Високий друк.
2,8 умовн. друк. арк. 2,8 умовн. фарб.-від. 2,28 обл.-вид. арк.
Тираж 78000 прим. Зам. 03066. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Адрес редакції: 252047, Київ-47, ул. Петра Нестерова, 4.
Ордена Леніна комбінат печаті видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, проспект Победы, 50.